

Församlingsinstruktion för Falu pastorat

Falu pastorat, som ingår i Falu-Nedansiljans kontrakt består av de båda stadsförsamlingarna Falu Kristine och Stora Kopparberg, landsortsförsamlingen Grycksbo samt landsbygdsförsamlingarna Aspeboda och Vika-Hosjö. Här bor 47 380, varav 60 % (28 503 personer) är tillhöriga Svenska kyrkan (siffror från 2021).

Folkmängd och medlemmar i respektive församling 2021

Avser 2021	Folkmängd	Medlemmar	%
Aspeboda	1 648	1 117	67,8
Falu Kristine	20 545	11 875	57,8
Grycksbo	1 927	1 308	67,9
Stora Kopparberg	18 131	10 713	59,1
Vika-Hosjö	5 129	3 379	66,9
Falu pastorat	47 380	28 503	60,2

I pastoratet finns följande inrättade tjänster:

Kyrkomusiker 7 st. á 100 %,

Diakoner 5 st. á 100 %,

Präster 14 st. á 100 % och 1 st. á 50 %,

Tjänster med pedagogisk inriktning 10 st. á 100 % och 1 st. á 90 %,

Fastighetsskötare 4 st. á 100 %

Serverings- och konferenskoordinatorer 4 st. á 100 % och

Övriga tjänster 7 st. á 100 %.

I begravningsverksamheten finns 16 st. tjänster á 100 % och 31 säsongsanställda á 100 %.

Identitet och teologisk grundsyn

Överallt pågår Guds verk. I en tonårings upprättelse, i barnens glädje och skratt, i försoning inom familjer, i kampen mot klimatförändringar och på många andra håll. Jesus Kristus är den som visar vem Gud är, och allra mest synligt blir det den första påskdagen med den tomma graven. Uppståndelsen - livets seger över döden och över allt som bryter ner och förstör - är den tydligaste bilden av vem Gud är och vad Gud vill. Genom sin ande är Gud närvarande i allt som lever.

Sedan den första påskdagen har människor i alla åldrar samlats för att minnas det Jesus sade och gjorde, men också för att hjälpas åt att se hur Gud verkar här och nu. Med synagogan som förebild har kyrkor/församlingar vuxit fram som lokala enheter. Falu pastorats församlingar (liksom andra samfund i Falun) står i rakt nedstigande led från de första kyrkorna. Det är samma bibeltexter, samtal liturgiska samspel mellan de som samlats och Gud. Ofta firas nattvard som konkret ger gudomlig kraft och näring. Det finns en likhet mellan mänsklig erfarenhet av sorg, glädje, gemenskap och utanförskap som går genom alla tider. Samtidigt måste gudstjänsten präglas av sitt här och nu och därmed rumsliga och tidsliga variationer i t.ex musik och språk. Det är ett arbete som aldrig blir klart.

I samband med gudstjänsten sänds vi alla ut i världen för att delta i Guds pågående verk och finnas till hands för våra medmänniskor. Det kan handla om att bjuda in till öppen förskola, erbjuda enskilt stöd, påminna om egenmakt, hitta stödstrukturer för ideella medarbetare och verka för en rättvis och hållbar framtid för alla. Vi kan kalla det diakoni men också mission. När vi står i tjänst för varandra är vi med i Guds mission. I församlingens undervisning hjälper vi varandra att se hur Gud verkar i våra liv. Då vi möts, delar erfarenhet sker fördjupning och förankring. Vi hjälper varandra att se hur vi kan verka i Guds mission.

Redogörelse av analys och slutsatser utifrån omvärldsbeskrivning

Falun kan demografiskt beskrivas som ett Sverige i miniatyr – fast med aningen bättre förutsättningar. I jämförelse med en genomsnittskommun är medianåldern lika, medianlönen aningen högre och andelen utrikes födda i paritet med snittet. Däremot är arbetslösheten lägre och andelen bidragsförsörjda lägre. Falun har ändå stora utmaningar med sociala orättvisor och segregation. Vissa bostadsområden präglas av högre sjuktal och arbetslöshet. Men det finns också områden där människor med högre inkomst väljer att bo. Skillnaderna mellan olika områden tydliggörs även av utbildningsnivå, ekonomisk utsatthet, missbruk och så vidare. Sociologer talar ibland om en ökad *isärdragnin*g av samhället, en grogrund för ett tänkande som präglas av ”vi och dom”, där strävan efter bland annat jämlika förskolor och skolor blir allt svårare att upprätthålla. I Falu pastorat märker vi skillnader inom en och samma församling. Parallellt med ett ”vi och dom”- tänkande märker vi också av främlingsfientliga tendenser och en generell oro kring samtiden.

En annan slags *isärdragnin*g sker också mellan tätort och landsbygd, något som också kan noteras i Falun. Samhällsservicen liksom tillgång till affärer minskar på landsbygden något som skapar en känsla av otrygghet och orättvisa, inte minst hos äldre. Det kan också handla om tillgång till digitala hjälpmedel. Emellertid finns fortfarande för- och grundskolor representerade på landsbygden, vilket gör det attraktivt för barnfamiljer att bosätta sig utanför

tätorten. Trots neddragningar kan landsbygden, ur ett barnperspektiv, till skillnad från staden erbjuda ett mer tryggt sammanhang med bland annat närhet mellan skola och kyrka. För – och grundskolorna finns fördelade geografiskt över pastoratets församlingar, medan högstadie- och gymnasieskolor i högre grad är lokaliserade till Falu tätort och pastoratets stadsförsamlingar. Tonåringar som inte bor i tätorterna har således en längre resväg till och från skola än vad de tätortsboende har.

Ytterligare en trend som vi märker av är *individualiseringen*. Både barn och vuxna upplever ökad stress och krav. Framför allt äldre kan sakna sammanhang och uppleva sig vara ensamma. Men vi bör också fästa uppmärksamhet på att ensamhushållen successivt ökar över tid även i yngre åldrar. I möte med falubor märker vi en längtan efter gemenskap och många ger uttryck för värdet av att mötas och få dela erfarenheter. Vi märker också att det finns behov av och längtan efter att bli berörd. Samtidigt märker vi av att många har ont om tid.

Det märks att de kristna traditionerna försvagas bland faluborna. Sedan 1995 har andelen icke kyrkliga medlemmar ökat med över 300 procent. Vissa av dessa tillhör andra trosinriktningar, men långt ifrån alla. Precis som för konfirmationen bärs inte längre dop och vigslar av traditionen, de är snarare uttryck för ett aktivt val. Traditioner försvagas och tillsammans med en allmän *sekularisering* förändras normer kring gudstjänstfirande och kyrkliga handlingar. Det märks tydligt att allt färre har erfarenhet av och kännedom om såväl gudstjänst som ett kristet liv. Visserligen är gudstjänstdeltagarna nästan lika många i dag som för tio år sedan, men eftersom befolkningen ökar hamnar en allt större andel successivt utanför. Konfirmandföräldrar är lika ovana som konfirmanderna vid de kyrkliga traditionerna. Förtrogenheten med Svenska kyrkan är överhuvudtaget låg. En studie visar att upp emot 90 % av dem som tillhör Svenska kyrkan upplever sig ha dålig kunskap om Svenska kyrkan, vilket gör det lättare att välja bort.

Slutsatser av omvärldsanalysen

Det som har framkommit hittills påverkar Svenska kyrkans arbete i Falun. Vi utmanas att tänka nytt, vara flexibla och prioritera allt vårt arbete. Kanske är det så att samhällsförändringarna kan hjälpa oss att renodla kyrkans specifika uppdrag att förkunna evangelium och förvalta sakramenten. Vi bör kontinuerligt ompröva befintlig verksamhet samtidigt som vi ska stärka det som fungerar väl. Det finns mötesplatser i pastoratet liksom goda relationer till andra samhällsaktörer såsom skola och hembygdsförening. Dock bör vi vara medvetna om att kyrkans trösklar i alltför många sammanhang upplevs som höga. Det är viktigt att identifiera vilka barn och vuxna som inte kommer till kyrkans lokaler för att kunna möta deras behov och önskemål. Vi ska också i högre grad vara mer närvarande där människor finns i sin vardag. Civilsamhällets insatser spelar en allt viktigare roll och som kyrka vill vi vara en viktig del av det. Omvärldsbeskrivningen har identifierat ett växande missionsfält med starkt förändrade förutsättningar.

Det pastorala programmet

Det finns många fördelar i att vara ett stort pastorat. Vi kan samordna och utnyttja våra resurser efter behov. Mycket arbete sker pastoratsövergripande såsom till exempel konfirmandarbetet, medan det finns arbete där den enskilda församlingen tar ansvar för helheten, såsom ungdomsgruppen Lärjungarna i Stora Kopparberg och Stefansgårdens Himmel och pannkaka med vardagsgudstjänst och mat för alla åldrar. Medarbetarna jobbar

både pastoratsövergripande och församlingsspecifikt. Varje församling har olika förutsättningar att vara kyrka lokalt, inte minst på grund av respektive kyrka och kyrkomiljö. När det gäller den grundläggande uppgiften i det pastorala programmet väljer vi att göra en pastoratsgemensam tolkning av vår omvärldsanalys. Det mer lokala kopplat till kyrkorummet framträder tydligare under rubriken ”Kyrkomiljön”.

Gudstjänst

Gudstjänsten syftar till att gestalta evangeliet här och nu. Gudstjänsten rymmer gudomligt tilltal liksom mänskligt liv och erfarenhet. Gudstjänsten ger oss kraft och sänder oss ut att leva och verka i våra sammanhang. Det är viktigt att kyrkorna är öppna och förberedda för bön och andakt. I Falu pastorat firas gudstjänst, mässa och högmässa varje vecka för alla åldrar. Vi vill bli mer lekfulla och bättre på att fira gudstjänst med barn. Vissa församlingar firar huvudgudstjänst med nattvard varje vecka, men alla församlingarna firar huvudgudstjänst med nattvard minst 12 gånger varje år. Det finns en strävan efter mångfald där det lokala kan få komma till uttryck, samt en hög grad av delaktighet och engagemang i gudstjänsten redan i planeringsstadiet. En regelbunden utvärdering av önskemål av gudstjänstformer bör genomföras. Varje församling bärs av en gudstjänstgemenskap där både kontinuitet och öppenhet är viktiga ledord. Samråd sker årligen mellan församlingsråden och kyrkoherden, eller av kyrkoherden delegerad komminister, angående gudstjänstplan.

Många människor i Falu pastorat ger uttryck för en längtan efter att bli berörda i gudstjänsten och oberoende av gudstjänstens form strävar vi efter att varje gudstjänst ska vara angelägen med ett tydligt evangeliskt anslag. En och samma gudstjänstform kan upplevas både svår- och lättillgänglig. Det är därför av vikt att pastoratet erbjuder en bredd av uttrycksformer i gudstjänstfirandet. Ibland inbjuds till särskilda gudstjänster med olika teman och andra gånger rubriceras gudstjänsten ”med små och stora”. Oberoende av benämning så är vår strävan efter att beröra och inkludera - barn som vuxna - densamma. Det är viktigt att ha beredskap, flexibilitet och spontanitet för att kunna anpassa innehållet och möta de som samlats till gudstjänsten. Det ställer krav på gudstjänstens tillgänglighet vad gäller till exempel utformning, språk och agendor. Men det ställer också krav på de som förbereder och leder gudstjänsten. Musiken har och bör ha en betydande plats i gudstjänsten och fungerar ofta som en väg in i gudstjänsten. Det är viktigt med en musikalisk bredd. I pastoratet finns såväl kantorer som organister i kyrkomusikerkollegiet. Utöver musiken omnämns predikan som en betydelsefull del av gudstjänsten. Fördjupning liksom ökad grad av samtidsanknytning efterfrågas.

Gudstjänstutveckling handlar om att värna det som fungerar väl såsom kontinuiteten och den lokala prägel. Men det handlar också om att vara lyhörd för andra erfarenheter och utmaningar i vår tid. En viktig dimension av gudstjänsten är den sociala, där många tillsammans bär gudstjänsten och varandra. Beroende bland annat av individualiseringen blir allt fler ensamma i vårt samhälle. Gudstjänsten ska ge rum för gemenskap, inte minst i samband med kyrkkaffet skapas nya relationer. Det är också tydligt att delaktighet redan i förberedelsestadiet påverkar gudstjänstens utformning. Den gudstjänstfirande församlingen får aldrig bli en sluten och självtillräcklig grupp. Det är avgörande för evangeliets gestaltning att gemenskapen är öppen och inbjudande.

Undervisning

Syftet med kyrkans undervisning är att lära mer om, och skapa nyfikenhet kring, kristen tro och kyrkans verksamhet samt att göra den känd. Allt lärande i församlingen förhåller sig till frågan vad det innebär att leva som döpt, det kallar vi dopundervisning. Det är ett livslångt, gemensamt lärande som handlar om att utbyta erfarenheter kring livets utmaningar men också om att mötas och få möjlighet att leva sig in i bibelns olika berättelser eller växa i sin bön. Kyrkan är och vill vara en plats för växt och mognad. Det är viktigt att ta vara på befintliga mötesplatser, till exempel gudstjänst, men också nödvändigt att skapa nya sammanhang för lärande. Det gäller inte minst i relation till barn och unga, där till exempel digitala medel kan erbjuda nya möjligheter. Nyfikenhet och dialog är viktiga ledord.

I vår omvärldsanalys konstateras att många kyrkotillhöriga upplever sig ha dålig kunskap om kristen tro och kyrkans liv samt att trösklarna upplevs höga. I Falu pastorat inbjuds till olika grupper för den som önskar lära sig mer. Av hävd riktar sig pastoratets dopundervisning i hög grad till barn och unga 0–18 år. För barn i förskole- och skolåldrarna finns grupper som samlas veckovis i våra församlingshem. Alla 14-åringar inbjuds att konfirmeras i grupper med olika profil. Här vill vi bredda möjligheten och även bjuda in unga vuxna till konfirmationsläsning. Det finns också öppen förskola, där föräldrar och barn kan komma samman en vardag. Många föräldrar betonar värdet av att träffas och utbyta erfarenheter.

Det är tydligt att öppna men ändå riktade grupper, har en betydande social funktion samtidigt som de ger tillfällen till personliga möten med pastoratets medarbetare. Samtal av både praktisk och teologisk karaktär uppstår till exempel om kyrkans handlingar. Varje medarbetare och företrädare bör vara trygg nog i självkänsla och språk för att i tillräcklig mån kunna möta frågor om kristen tro och kyrkans liv. För den som önskar ytterligare fördjupning ska olika samtalsgrupper erbjudas.

Utöver organiserade grupper finns en mängd olika lärandemiljöer i pastoratet. Det kan vara en skolklass som bjuds in att lära känna kyrkorummet eller en personalgrupp som önskar lära sig mer om kyrkans traditioner. Varje mötesplats, varje möte ger en möjlighet till lärande. Mötesplatsen kan vara något av pastoratets egna sammanhang men lika gärna ett äldreboende, ett sammanträde eller en krisgrupp på skolan.

I möte med barn, unga och vuxna märker vi en nyfikenhet kring och en längtan efter att tala om livserfarenheter och existentiella frågor. Vi märker också av en nyfikenhet kring kyrkans liv och kristen tro. För att på bästa sätt och på bred front kunna möta människors längtan behöver vi gemensamt som medarbetare och företrädare reflektera kring pedagogiska och teologiska synsätt på kristen tro och mänsklig erfarenhet. Samtalen om vad, hur och varför behöver pågå ständigt.

Diakoni

Falu pastorats syn på diakoni kan sammanfattas i följande fem nyckelmeningar som även ligger till grund för pastoratets diakonipastoral (antagen av kyrkorådet 2020):

Vi ska ha ett förhållningssätt som kännetecknas av omsorg och respekt för medmänniskan och skapelse, såväl inom organisationen som utåt i mötet med andra.

Vi står upp för alla människors lika värde och ska samverka med alla goda krafter för ett samhälle präglat av rättvisa och solidaritet.

Vi litar till att varje människa är önskad och älskad av Gud och att Gud är närvarande i varje mellanmänskligt möte

Arbetet i vårt pastorat och organisation ska syfta till upprättelse och egenmakt. Vi strävar efter att vända på maktperspektiv och medvetet söka den utsattes eller marginaliserades insikter och perspektiv.

Diakoni är kristen tro i handling och ett uppdrag för alla döpta. Diakoni utmanar oss att agera och att reflektera. **Hela församlingen ska andas diakoni.**

Det finns flera olika aspekter av diakoni. Utöver förhållningssätt kan det handla om att identifiera orättvisa strukturer, stötta enskilda i möte med myndigheter, bryta isolering eller distribuera fondmedel till människor i ekonomisk utsatthet. Avgörande är vilka behov som identifieras. Diakoni är hela pastoratets ansvar men diakonerna har ett särskilt uppdrag.

Syftet med diakonipastoralen är att skapa ett effektivt och relevant diakoniarbete: VI har identifierat följande prioriterade områden: Hållbar diakoni, ökad existentiell hälsa bland barn, familj, ungdom och äldre samt att minska klyftorna. Vi ska vara med och skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle som bland annat präglas av inkludering, integration och jämlikhet.

Det finns stora sociala behov i pastoratet och en hel del av behoven tillgodoses av olika samhällseliga aktörer, inte minst offentlig sektor. Ur ett folkkyrkligt perspektiv ser vi värdet av att bejaka och ge kraft åt de som ägnar sig åt det arbetet. Samverkan är en viktig dimension i pastoratets diakonala uppdrag. Det kan handla om snabba insatser eller ett mer långsiktigt förebyggande arbete. Vi har resurser i våra olika församlingshem och kyrkor, samtidigt som vi också månar om att finnas och verka utanför våra egna lokaler. Vi bör därför utveckla det uppsökande arbetet för alla åldrar.

Ett uppdrag handlar om att föra barns talan gentemot andra aktörer och därmed låta barnens röster höras. Att ha ett barnperspektiv är också att ha ett föräldraperspektiv. Att vara trygga och kända vuxna för både barn, ungdomar och föräldrar.

En självklar del av det diakonala arbetet är det ideella medarbetarskapet. Vi vill involvera ideella medarbetare i alla åldrar för att fånga upp erfarenheter och möjliggöra engagemang. Det handlar såväl om unga ledare, körmedhjälpare, retreatledare som praktiska uppgifter vid till exempel dagledigträffar. I varje verksamhet som finns i Falu pastorat ska ideellt medarbetarskap tänkas in. Det är viktigt att skapa trygga strukturer för både ideella och anställda. Som ett led i detta inbjuds ideella medarbetare till utbildningar och fortbildningar.

Mission

Mission innebär att vi är del av ett större sammanhang och är både beroende av, och ansvariga för vår värld. Det lokala och det globala hör ihop, något som tydligt konkretiseras i Act Svenska kyrkans arbete. Det måste också präglas hur vi tolkar uppdraget att fira gudstjänst, utöva undervisning och diakoni.

I Evangeliet om Jesus och barnen lyfter Jesus fram barnens särställning. Mission handlar om att låta barns perspektiv och röster präglas kyrkans liv och verksamhet. Kyrkan är barnens redan här och nu.

Vi tror att Gud redan finns hos varje enskild människa. Som människor behöver vi hjälpas åt att se hur berättelsen om Jesus Kristus har med våra liv att göra. Till det hör att väcka nyfikenheten kring och öka kännedomen om kyrkans liv. Ideella medarbetare, förtroendevalda och anställda i Falu pastorat är särskilt viktiga ambassadörer. Kommunikation är allas uppdrag och av extra vikt är det personliga mötet. Alldeles särskilt i mötet med barn är det nödvändigt med lyhördhet och försiktighet, samt att möjlighet ges att möta budskapet förutsättningslöst. I mötet med varandra kan dialog uppstå kring livets och kyrkans frågor. Individualiseringen ställer krav på lyhördhet och flexibilitet. Det är viktigt att formulera budskap och använda kanaler utifrån målgruppens förutsättningar. Det är inte minst en språklig utmaning.

Mission handlar också om att hjälpa varandra att hitta sammanhang och uppgifter. Falu pastorat vill vara en rekryterande miljö där människor blir tagna på allvar. Studier visar att många är beredda att göra en ideell insats utifrån sina förutsättningar och med en välfungerande struktur. För många är idealitet en möjlighet att få uppleva mening och delaktighet. För några handlar det om kortare insatser medan andra kan upptäcka en kallelse att bli kyrkomedarbetare. Vi ser värdet av att erbjuda praktikplatser till kommande medarbetare.

Redogörelse för präst- och musikerbefattningars innehåll utifrån KO

I Falu pastorat finns inrättat 14, 5 prästtjänster:

1 kyrkoherde

1 verksamhetschef/ biträdande kyrkoherde

2,5 prästtjänster i Stora Kopparbergs församling

3 prästtjänster i Kristine församling

1 prästtjänst i Vika-Hosjö

0,5 prästtjänst i Grycksbo

0,5 prästtjänst i Aspeboda

2 prästtjänster på Sjukhuskyrkan

1 prästtjänst på högskolan

0,5 prästtjänst på regementet

0,5 prästtjänst på häktet

1 prästtjänst övrig

I enlighet med domkapitlet i Västerås stift ska Falu pastorat ha 1 tjänst som försteorganist inrättad samt 1 kyrkomusiker per församling.

I Falu pastorat finns 7 kyrkomusikertjänster varav 1 försteorganist och 1 organist. Varje kyrkomusiker är placerad i en församling där de ansvarar för kör- och gudstjänstliv. Alla tjänstgör på kyrkliga handlingar runt om i pastoratet.

2 kyrkomusiker tjänstgör huvudsakligen i Stora Kopparbergs församling

2 kyrkomusiker tjänstgör huvudsakligen i Kristine församling

1 kyrkomusiker tjänstgör huvudsakligen i Vika-Hosjö församling

1 kyrkomusiker tjänstgör huvudsakligen i Grycksbo församling

1 kyrkomusiker tjänstgör huvudsakligen i Aspeboda församling

Verksamheter på andra språk

Det är viktigt att få uttrycka glädje, sorg, gudslängtan eller besvikelse på sitt eget språk. Det är också angeläget att bli tagen på allvar trots liten eller ingen kunskap i svenska. I Falu pastorat samlas regelbundet finskspråkiga för gudstjänst och gemenskap. Det finskspråkiga arbetet, som också innefattar kyrkliga handlingar, bygger på samverkan med grannpastorat. I samverkan med Västerås stift firas regelbundet gudstjänst på teckenspråk, också det i anslutning till kaffe och gemenskap. Med jämna mellanrum efterfrågas vigslar, dop och begravningar på framför allt engelska, och pastoratets präster är beredda att leda gudstjänster på engelska. Även om engelska inte är modersmålet för brudparet eller dopkandidaten i fråga så fungerar det som en bra lösning för dem som inte känner sig trygga med det svenska språket. Våra onsdagsmässor i Stora Kopparbergs kyrka har agendor försedda med pictogram, och i våra kyrkor finns kyrkoberskrivningar på flera språk.

I pastoratets diakonala arbete möter vi ofta människor som inte kan svenska. Vi har tagit fram viss information på arabiska samt pictogram. Med hjälp av medmänniskor, kroppsspråk, pictogram och annat är det ändå möjligt att förstå varandra. Det är viktigt att det finns en vilja att förstå och att bli förstådd. Det ingår i det diakonala och pastorala uppdraget.

Kyrkomiljön

I Falu pastorats fem församlingar finns sex kyrkor och elva kyrkogårdar. I varje församling finns minst en kyrkogård och Vika-Hosjö församling har två kyrkor. Kyrkorna och kyrkogårdarna är alla av olika karaktär och utseende, och deras ålder spänner mellan 1300-tal och 1900-tal. För varje kyrka finns en vård- och underhållsplan. I alla pastoratets kyrkor firas gudstjänster och kyrkliga handlingar regelbundet, men även annan verksamhet ryms där. Varje år inbjuds skolbarn i Falun till kyrkorna för jul- respektive påskvandring. Mycket av pastoratets verksamhet är förlagd till våra egna kyrkor och församlingshem men viss verksamhet sker där människor i högre grad vistas dagtid. Exempel på det är gudstjänster på äldreboenden, besök i skolan samt friluftsgudstjänster. Det sker i samverkan med kommunen, hembygdsföreningar och andra lokala aktörer. Det finns också en framtagen Lokalförsörjningsplan där frågor kring ändamålsenligt och hållbarhet i relation till församlingsverksamheten står i centrum. En arbetsgrupp sammankallad av kyrkorådets ordförande jobbar vidare med frågorna. Därtill hör hur kyrkomiljön bättre kan utvecklas inte minst i förhållande till framtida generationer.

Här följer en kortfattad förteckning över hur kyrkobyggnader och andra invigda kyrkorum används i pastoratet.

Falu Kristine kyrka

Falu Kristine kyrka är pastoratets största och ligger centralt vid Stora torget i Falun - det präglar kyrkans liv och verksamhet. Kyrkan restaurerades 2019-2020. Runt kyrkan finns en kyrkogård med grönytor som gärna besöks sommartid. Många spontanbesöker kyrkan, tänder ljus och besöker bokbordet. I Mariakoret finns möjlighet till enskild bön. Regelbundet sker guidade turer med olika temata. Ideella medarbetare tjänstgör som värdar på lördagar. Vid bestämda tider finns präst på plats för samtal. Bibelfigurer gestaltar varje vecka kommande söndags bibeltext och det finns ett barnens altarskåp. Kristine kyrka ingår i världsarvet, något som väcker intresse hos besökare samtidigt som det sätter gränser för hur kyrkorummet hanteras. Kontinuitet präglar också gudstjänstfirandet och högmässa firas varje helg- och söndag. Flera gånger per termin firas ungdomsmässa på söndagskvällarna. Kyrkorummet och dess instrument ger unika förutsättningar för ett rikt musikliv.

S:t Lukas kapell

I Kristine församling finns Sjukhuskyrkan med invigt kapell. Där firas gudstjänster och enskilda andakter regelbundet. Kapellet är öppet dygnet runt för besök.

Stefansgården

Stefansgården är en församlingsgård i Kristine församling med ett invigt kyrkorum. Kyrkorummet är en integrerad del av församlingsgården och också möjlig att anpassa efter behov. Stefansgården upplevs som tillgänglig både bildligt och bokstavligt. Verksamheten är framför allt inriktad mot barn och familjer i Faluns centrala delar. I kyrkorummet firas regelbundet dop och vardagsgudstjänster.

Stora Kopparbergs kyrka

Stora Kopparbergs kyrka, också världsarvskyrka, är Falu stads äldsta byggnad och drar därför till sig en stor mängd besökare. På kyrkogården finns Fet-Mats grav, en välbesökt plats. På kyrkogården genomförs kyrkogårdsvandringar. Trots sin storlek präglas kyrkorummet av en intim och varm atmosfär. Stora Kopparbergs kyrka har, utöver söndagens gudstjänst, utvecklat en gemenskap kring veckomässa med efterföljande program samt sinnesrogudstjänst. Det gör att många människor från olika håll i Falun känner sig hemma i Stora Kopparbergs kyrka. I kyrkan finns landskap med bibelfigurer, vilka gestaltar kommande söndags bibeltext. Det finns också ett välfungerande körrum där barn-, ungdoms-, vuxen- och seniorkörer övar. Utanför kyrkan finns Kyrkbackskapellet.

Skogskapellet

I Stora Kopparbergs församling ligger Skogskapellet vilket inrymmer pastoratets två gravkapell: Stora och Lilla gravkapellet. Här firas begravningsgudstjänster vanligtvis torsdagar och fredagar. Kapellen används också för borgerliga begravingar. Falu krematorium återfinns i samma byggnad.

Vika kyrka

Vika kyrka är en medeltidskyrka på landsbygden känd för sina kalkmålningar och skulpturer. Det är Falu pastorats äldsta kyrka. Till Vika kommer en stor mängd turister men också personer som bor i eller har anknytning till Vika. Med hjälp av ideella medarbetare kan kyrkan vara öppen och tillgänglig dagtid året om. Kyrkan är en självklar samlingsplats och ligger ”mitt i byn”, både bildligt och bokstavligt. Vika är ett litet samhälle med stor närhet till kyrka, skola och hembygdsförening. I Vika kyrka firas regelbundet gudstjänster varav flera

gudstjänster ”med små och stora” – som samlar många. Utanför Vika kyrka finns Kyrkbyttjärn, ett naturreservat med välbesökt pilgrimsled.

Hosjö kyrka

I Hosjö finns pastoratets enda träkyrka och den ligger i utkanten av stadsdelen Hosjö. Att kyrkan är liten och byggd i trä gör att många upplever kyrkorummet som personligt och varmt. Hosjö har ett regelbundet gudstjänstliv och så gott som varje vecka firas veckomässa. Här firas också välbesökta gudstjänster med små och stora. Utanför kyrkan finns en iordninggjord pilgrimsstig där både ovana och vana kyrkobesökare erbjuds eftertanke. På servicehuset Hosjögården inbjuder kyrkan, tillsammans med Sensus, till äldreträff varje vecka.

Grycksbo kyrka

Grycksbo kyrka uppfördes av Grycksbo pappersbruk 1908 och överlämnades till Stora Kopparbergs församling på 1950-talet. Kyrkan är byggd som gudstjänstlokal men även samlingshall, vilket präglar kyrkorummet. I kyrkan firas regelbundet gudstjänster. Då församlingshemmet är litet och det finns ett välfungerande barn- och ungdomsarbete för alla åldrar förläggs mycket verksamhet till kyrkorummet. Grycksbo kyrka blir därför en naturlig plats för barn och unga att vistas i. Kyrkan ligger en bit från centrum i Grycksbo. Kyrkogården, i sin tur, ligger en bit från kyrkan. I församlingen finns också ett privatägt och invigt kapell.

Aspeboda kyrka

Aspeboda kyrka är pastoratets yngsta kyrka och är i arkitektoniskt hänseende modernistisk. Den byggdes 1963 efter att den tidigare 1600-tals träkyrkan brann ner. Här firas regelbundet gudstjänster. Kyrkan ligger mitt i Aspeboda, vilket är en vidsträckt bygd med flertalet byar. Intill kyrkan ligger skolan och det finns en vardagsmässig närhet däremellan med ett rikt samarbete. I anslutning till kyrkogården finns ”kyrkkullen” som ofta används av skolbarnen. Aspeboda kyrka är också en samlingsplats för många aspebodabor och det finns ett gott samarbete med bygdens föreningar. Friluftsgudstjänster firas bland annat i samverkan med hembygdsföreningen. Från kyrkan utgår en gammal forväg som leder till Kapellgrund. Där har hembygdsföreningen byggt en kapellliknande slogbod där det på 1300-talet stod ett kapell. Här firas friluftsgudstjänster.

Begravningsverksamheten i Falu pastorat

Pastoratet har ett eget krematorium och på kyrkogårdarna erbjuds flera gravskick såsom kistgrav, urngrav och minneslund samt askgravplats. Askgravplats är det alternativ som nyttjas mest. Uppdraget är att, oberoende av den avlidnes livsåskådning eller religionstillhörighet, tillgodose behovet av gravplatser av allmänt förekommande slag och just nu utreds möjligheten av att anlägga en muslimsk avdelning på Hästbergs nya kyrkogård. I nuläget erbjuds muslimska gravplatser på Norra griftegården i Borlänge.

Målet är att kyrkogårdarna ska utvecklas så att de utgör en miljö som stöder sörjande anhöriga och ger förutsättningar för stillhet och eftertanke. Som ett led i att levandegöra kyrkogårdarna anordnas dramatiserade kyrkogårdsvandringar i samverkan med lokala aktörer. I samband med Alla helgons och Alla själars dag serveras varm dryck på flera av våra kyrkogårdar.

Utvecklingsområden

I det följande återges fem utvecklingsområden. Vi har valt att ha fem utvecklingsområden då två är på väg att genomföras. Det gäller fråga om hållbarhet samt området ideella medarbetare. De tre övriga områdena ingår visserligen i vår grundläggande uppgift men kräver mer av satsningar de kommande åren.

1. Hållbarhet

Vi står inför en mängd olika utmaningar, varav arbetet för hållbarhet och global rättvisa är avgörande. Som kristna är vi kallade att vårda skapelsen. Som pastorat kan vi göra skillnad på ett konkret plan, men också inspirera varandra att verka för ett mer hållbart samhälle. 2021 miljödiplomerades Falu pastorat i det första steget, och diplomeringsverktyget har visat sig vara ett bra sätt att konkret arbeta med de här frågorna.

Mål: år 2025 har vi miljödiplomerats i steg 2.

Mål: år 2025 ska 1 % av kyrkoavgiftsintäkterna gå till ACT.

2. Ideella medarbetare

Sedan 2020 ingår Falu pastorat i ett projekt tillsammans med Ideellt forum. Projektet heter ”Att vara kyrka tillsammans” och syftar till att lyfta och stärka det ideella medarbetarskapet. Teman som berörs i projektet är bland annat förhållningssätt och attityder men också stödstrukturer och organisering. Att vara ideell handlar om att vara engagerad i och ta ansvar för sin kyrka. Det handlar också om att få vara del av ett sammanhang.

Mål: år 2025 har vi ett medvetet och tydligt organiserat arbete med ideella medarbetare.

3. Barn och ungdom

Barn och ungdomar är vår framtid. Kyrkan bär på berättelser om hopp och livsmod, vilka kan stärka barn och unga. Vi ser värdet av att bjuda in till mötesplatser för barn, familjer och unga i våra församlingshem och kyrkor, men också att finnas på plats där unga är. Det här kräver förankring i vår egen tradition men också mod att vistas på andra arenor såsom t.ex. skolor.

Mål: år 2025 konfirmeras 20 % av 14-åringarna i Falu pastorat. 30 % av dem fortsätter i vår ungdomsverksamhet.

Mål: år 2025 har vi ökat och breddat våra skolkontakter. Samtliga grundskolor i pastoratet ska vara kontaktade.

4. Utveckla nya kontakter och möjliggöra för kontinuitet

Vi vill stärka människors relation till sin kyrka. Det handlar om att bättre kommunicera allt som händer i kyrkans liv, att ha verksamhet som möjliggör för mer kontinuitet i kontakten med kyrkan och om att samverka med övriga lokalsamhället. Vi vill vara en angelägen kyrka där våra liv och erfarenheter får möta evangeliet om Jesus Kristus.

Mål: år 2025 har vi en genomtänkt plan och struktur för att möta människor i alla åldrar. Det handlar om verksamhetsutveckling men också om kommunikationsstrategier.

5. Gudstjänstutveckling

Gudstjänsten är församlingslivets centrum och vi vill stärka våra fem gudstjänstfirande församlingar. Det sker genom ökad delaktighet och lokala variationer. Språk, musik och tilltal är viktiga dimensioner för att gudstjänsten ska beröra och fördjupa. Medarbetare, församlingsråd arbetar tillsammans med gudstjänstfirare för att möjliggöra det.

Mål: år 2025 finns gudstjänstgrupper i alla församlingar.

Bilaga 1 Handlingsplan för konfirmandarbete

Syfte

Allt levande hör samman. Allt levande hör samman med Gud och därför hör också människor samman med Gud. I dopet påminns vi om det här. Dopet är en gåva. Det kostar inget vare sig pengar, bekrännelse eller annan motprestation. Dopet kräver ingen förkunskap. Däremot kan livet som döpt fördjupas genom ett livslångt lärande. I Falu pastorat finns en plan för dopundervisning och där ingår konfirmandarbetet.

Konfirmationen har en bekräftande funktion i åtminstone två olika aspekter.

I konfirmationen bekräftar Gud den som konfirmeras, vilket åskådliggörs i handpåläggning och bön om Ande. Konfirmanden inbjuds att också själv bekräfta sitt dop och säga ja till sitt liv som döpt, med allt vad det kan innebära. Det här medför för det första att konfirmandarbetet syftar till att visa på Guds kärlek och upprättelse. Det konkretiseras genom att den enskilda konfirmanden bekräftas och får möjlighet att vara i ett sammanhang präglad av tolerans, respekt, gemenskap, lek och glädje. Med det följer att ta konfirmandens frågor om liv, kärlek, tro och tvivel på största allvar. Precis som konfirmandriktlinjerna anger så utgår konfirmandarbetet från konfirmandernas utgångspunkt.

För det andra innebär konfirmationens bekräftande funktion att konfirmandtiden syftar till att erbjuda redskap för att leva som döpt. Konfirmanden behöver introduceras till kristen tro och kyrkans liv. Det handlar inte minst om att erhålla viss gudstjänstvana, bli bekant med Bibelns berättelser och förstå något av kyrkans högtider. I tider av sekularisering och avtraditionalisering kan konfirmandtiden vara den enda källan till kunskap om kristen tro.

Mål

Konfirmandarbetet är ett prioriterat område i Falu pastorat. Målet med konfirmandarbetet i Falu pastorat är att år 2025 ska 20% av alla 15-åringar konfirmeras och 30% fortsätta att vara engagerade i kyrklig verksamhet. Det innebär att vi strävar efter att konfirmera fler ungdomar samtidigt som vi, med utgångspunkt i konfirmandernas utvärdering, förbättrar och utvecklar konfirmandarbetet.

För att nå målen erbjuder vi grupper med olika teman och inriktning, viss spridning över året, olika tider och former för konfirmandträffar (t.ex. vardagskvällar, helger, sommarveckor) och grupp för konfirmander med funktionsvariationer. Ett sätt att bemöta de ungdomar som inte konfirmeras är att på sikt bjuda in också unga vuxna till konfirmation. Vi jobbar också med kommunikation och strävar efter att vara relevanta för fler. Varje konfirmandgrupp och unga ledare får göra en utvärdering av konfirmandtiden. För att uppnå målet om ett fortsatt engagemang strävar vi efter att konfirmanden också ska hitta sin plats i det större sammanhanget och därmed kunna bibehålla en relation till sin församling. Vi vill dessutom verka för ungas fortsatta och självklara plats i kyrkan.

Årscykel

Januari

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Stiftets fortbildning. Halvtidsutvärdering i konfirmandgrupperna. Planering för kommande grupper görs. Utbildning för Unga ledare pågår.

Februari

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Grupperna för kommande år ska vara klara. Utbildning för Unga ledare pågår.

Mars

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Stiftets konfirmanddag. Resurser fördelas till kommande års grupper. Utbildning för Unga ledare pågår.

April

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Rekryteringsarbetet intensifieras och inbjudan per brev går till samtliga 14-åringar. Anmälan öppnar. Skolinformation. Utbildning för Unga ledare pågår.

Maj

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Vissa grupper har läger och konfirmation. Konfirmandevent i Falun. Utbildning för Unga ledare pågår.

Juni

Konfirmandarbete pågår. Vissa grupper har läger och konfirmation. Sommargruppen startar. Utvärdering av konfirmandarbetet. Möte i konfirmandarbetslaget om hösten.

Juli

Sommargruppen konfirmeras.

Augusti

En andra inbjudan går ut till 14-åringar.

September

Konfirmandmonter på Granny goes street. Utbildningen för Unga ledare börjar. Flera konfirmandgrupper påbörjas.

Oktober

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Utbildning för Unga ledare pågår. Möjlighet till läger för varje grupp.

November

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Utbildning för Unga ledare pågår.

December

Konfirmandarbete pågår. Varje konfirmandträff planeras av unga ledare och gruppansvariga. Utbildning för Unga ledare pågår.

Kursplan

Teologiska grundvärderingar

Utgångspunkten för konfirmandundervisningen är konfirmandens liv och livssituation. Konfirmanden bär på erfarenheter, tankar och frågor om liv, död, kärlek, mening etc. vilka undervisningen har att utgå ifrån. Konfirmanden har också erfarenheter vilka vi kan förstå som religiösa, andliga och existentiella, även om konfirmanden själv inte benämner dem så. På motsvarande sätt tror vi att Gud redan finns hos varje konfirmand och ger tröst, mod och upprättelse. Vår uppgift är att göra konfirmanden medveten om det, och att vi hjälps åt att hitta språk, bilder och berättelser om Gud.

Vi vill att konfirmanden bekantar sig med Bibeln, får ta del av berättelser och i grova drag förstå Bibelns upplägg. Vi pratar också om vikten av Bibeltolkning.

Pedagogiska grundvärderingar

Utgångspunkten är konfirmandens liv. Det ställer krav på en viss inblick i livet som 14-åring i Falun också bland dem som arbetar med konfirmander. Unga ledare är en viktig länk och inte minst kan de bidra med synpunkter på pedagogik och metod. Vidare utgår vi från att konfirmanden har med sig erfarenheter och tankar kring både liv och kristen tro - och dessa utgår vi ifrån. Konfirmandarbetet bör med fördel ske i grupp. Att utgöra en del av ett större sammanhang är ett värde i sig. Trovärdiga förebilder som unga ledare, medarbetare och gudstjänstfirare är också viktiga. Det handlar om att mötas, att lära känna nya vänner, uppleva och reflektera tillsammans. Att uppleva och erfara är god metodik.

Metodik

Vi utgår till stor del från Frälsarkransen som ett redskap med pärlor och de teman som hör därtill. Alla tar till sig kunskap på olika sätt och alla mår bra av en allsidig undervisning. Det är därför viktigt att variera de metoder som används. Genomgångar bör varvas med integrerad undervisning genom exempelvis samtal i grupp, egen reflektion, skapande genom olika uttrycksformer eller olika medier. För att konfirmationen ska uppfylla syftet för alla är det viktigt med struktur och flexibilitet inom ramar. Detta är särskilt viktigt för de som har en NPF diagnos, men detta arbetssätt gynnar även övriga i gruppen. Vi strävar efter att i största möjligaste mån integrera alla i samma grupp oavsett förutsättningar. Görs dock bedömningen att individen själv mår bättre av att vara i ett mindre sammanhang med extra anpassad undervisning så ska denna möjlighet finnas.

Gudstjänst och andakt

I församlingen står gudstjänsten i centrum och det är viktigt att konfirmanden får vänja sig vid söndagens gudstjänster. Det handlar helt enkelt om att vara med vid ett antal gudstjänster. Då flertalet konfirmander saknar gudstjänstvana är det bra att också fira enklare andakter, mässor, gudstjänster. Det kan vara i ordinarie veckomässa eller vid läger. Det är också värdefullt om konfirmanderna inbjuds att vara delaktiga i gudstjänsten. Det ger självkänsla och signalerar att gudstjänsten också är konfirmandens. Det kan handla om att bidra med sång, läsa text, leda förbön, dela ut nattvard eller annat.

Läger

Varje konfirmand erbjuds att åka på läger. För många konfirmander är det själva höjdpunkten under konfirmandtiden. På ett läger stärks vi-känslan och det ger möjlighet att än mer lära känna varandra. Schemat bör präglas av mycket lek och gemensamma aktiviteter. Fritiden ger möjlighet till både paus och gemenskap, det är viktigt att även fritiden är genomtänkt och planerad, så att alla konfirmander känner sig trygga. Det kan innebära att det både finns möjlighet att hänga och till planerade aktiviteter, t.ex. pyssel, fotboll, samtal. Gruppens behov får styra.

Trots att många uppskattar läger finns det ungdomar som föredrar att stanna hemma. För några kan det vara en anledning till att avstå konfirmation. Det gör att vi provar att även erbjuda ett lägerfritt alternativ.

Utvärdering

Vi utvärderar löpande våra konfirmandträffar, framför allt ur ett ledarperspektiv. Vad fungerade bra? Vad fungerade mindre bra? Vi pratar med konfirmanderna och försöker uppfatta vad de tyckt varit bra och inte. Mot slutet av konfirmandtiden ber vi konfirmanderna fylla i en färdig mall för utvärdering där vi bland annat stämmer av deras upplevelse av konfirmandtiden i sin helhet, därtill ber vi dem besvara frågor om deras relation till kristen tro och kyrkan.

Kompetensutveckling

Konfirmandarbetslaget består av pedagoger, präster, diakon och musiker. Varje konfirmandgrupp ges möjlighet att träffa andra medarbetare i Falu pastorat. Konfirmandarbetslaget i sin helhet träffas regelbundet för planering men också för reflektion och fördjupning. Vi strävar efter att i möjligaste mån delta på stiftets utbildning för konfirmandlärare. Utöver anställda medarbetare har Unga ledare en viktig roll och vi erbjuder utbildning för dem på olika nivåer under hela året.

Budget och resurser

I ordinarie konfirmandarbetslag finns 5 pedagoger, 1 kyrkomusiker, 5 präster samt 1 diakon. Därtill finns andra medarbetare med i varierande utsträckning. Varje konfirmandgrupp har en fast lokal där det finns utrustning och material. Det finns också ett välutrustat gemensamt förråd där material och utrustning kan lånas från.

Det finns en specifik konfirmandpeng för varje konfirmand, i det ingår bland annat lägerkostnader.

Utbildningen för Unga ledare tar 3–4 ledare i anspråk och vi erbjuder dem att delta vid stiftets assistentutbildningar.

Kommunikationsplan

Inför varje inbjudan till konfirmationsläsning görs en kommunikationsplan där målgrupper identifieras, budskap formuleras, kanaler väljs utifrån målgrupp och kommunikationsansvar tydliggörs.

Bilaga 2 Omvärldsbeskrivning med särskilt fokus på barn och unga

Globalt och lokalt

Både samhälle och kyrka är inne i en omvälvande tid. Gamla invanda föreställningar och beteenden utmanas till förmån för nya. Samtidsförhållanden och samtidsförändringar gäller i lika hög grad i Maputo, New York och Falun. Ofta kallas dessa förhållanden megatrender.

Megatrenderna indikerar att vi befinner oss i en tid av gränsöverskridande eller gränsupplösning. Var går egentligen gränsen mellan maskin och människa när maskinerna tar över allt mer, mellan tid och rum när förflyttningar går med ljusets hastighet, mellan individ och kollektiv när den enskilde förväntas ta allt mer ansvar för sin egen lycka, mellan liv och död när livet nästan kan förlängas i det oändliga samt mellan skapare och skapelse när människan är kapabel att skapa en robot smartare än henne själv? Även gränsen mellan privat och offentlig utmanas. Det har inte minst blivit tydligt under pandemin då många arbetat hemifrån. Också religiösa gränser luckras upp. Enskilda individer kan betrakta sig som både kristen och buddhist på samma gång.

När invanda gränser upplöses blir konturerna och därmed även orienteringspunkterna för vårt tänkande otydligt. Därför är det sannolikt ingen slump att ett nytt politiskt landskap växt fram under senare år. Det gäller såväl i Sverige som i övriga världen. Polarisering eller *isärdragning* är begrepp som ofta används för att beskriva samtiden. Somliga reagerar på den nya tiden genom att ta alla till buds stående medel för att konservera gamla gränser. Andra möter den nya tiden med tillförsikt, hopp och längtan. Det kan beskrivas som en existentiell omorienteringsfas med åtminstone två vägar vidare.

Falun är residensstad i Dalarnas län och har en stor andel offentlig verksamhet. Här finns länsstyrelse, länsjukhus, domstolar och högskola. Närmare 4 500 individer arbetar inom kommunen. Det största privata företaget är Libra Assistans AB med nästan 425 anställda. Pastoratet utgör en stor delmängd av kommunen, befolkningsmässigt över 80 procent. Många

av dem som bor direkt utanför kommunens gränser tillbringar en ganska stor del av sitt liv inom pastoratets gränser. Det kan handla om arbete, fritid, skola och shopping etc. Falun är en idrottsort med Lugnetanläggningen i centrum, en turiststad med världsarvsstatus och en uppskattad kulturstad med kulturskola, musikkonservatorium, Dalateatern och Musik i Dalarna.

I Falu kommun finns 12 745 (31 december 2021) barn och unga under 18 år. Det motsvarar 21,3 % av befolkningen.

Förskola och skola

Många barn tillbringar en stor del av sin vardag i förskola eller pedagogisk omsorg. I Falu kommun är 83,3% av 1–5-åringarna inskrivna i förskola (riket 86%). Personaltätheten i Faluns förskolor 2021 är 5,03 barn per heltidsarbetande (riket 5,1 barn). Många är nöjda med sin barnomsorg. Barnen trivs på sina förskolor vilket gör att föräldrar känner sig trygga och nöjda.

I Falu pastorat finns 41 kommunala förskolor och tio i privat regi. Dessutom finns tolv kommunala och sex privata familjedaghem, pedagogisk omsorg. Enligt friskola.se gick 16% av förskolebarnen i Falun i en fristående förskola 2021 (21% i riket). En trend när det gäller kommunala förskolor är att man går från små enheter till stora enheter (åtta avdelningar), två är redan igång (Hasselvägen och Slättaskogen) och en är under uppbyggnad (Surbrunnshagen).

I pastoratet finns tretton grundskolor i kommunal regi och fyra friskolor. De kommunala skolorna är spridda över pastoratet, med flera små skolor i ytterområdena, medan friskolorna ligger i de centrala delarna av Falun. 2021 gick 19% av Faluns grundskolebarn i friskola (16% i riket). 78,5 % av Faluns niondeklassare gick ut grundskolan med godkända betyg i de ämnen som ingår i elevens utbildning. Skillnaderna i betyg utifrån elevernas socioekonomiska bakgrund är stora och störst betydelse för resultatet, oavsett kön eller migrationsbakgrund, är föräldrars utbildningsnivå.

I Falun finns två kommunala gymnasieskolor och fem frigymnasier. Skolorna samlar elever från hela Dalarna och vissa skolor har även riksintag, då särskilt idrottsprofiler och Musikkonservatoriet. 29% av Faluns gymnasieelever gick en gymnasieutbildning på ett frigymnasium (riket 16 %) 2021. Ungefär en tredjedel (32,8%) gick en yrkesutbildning, 58,5 % gick en högskoleförberedande utbildning och 8,2 % gick introduktionsprogrammet, IM. Dessa siffror motsvarar hur det ser ut i resten av landet.

I pastoratet finns också tre särskolor på grundskolenivå och ett särgymnasium. Centrum för flerspråkighet tar emot nyanlända barn och unga för introduktion och svenskundervisning.

Fritid

Falun är en idrottsstad och idrottsrörelsen engagerar många barn och unga med flera stora idrottsklubbar och brett utbud. Fotboll, innebandy, skidor och cykel är bara några exempel. Kulturverksamheten samlar också många barn och unga med en livaktig kulturskola med musik, konst, teater och dans.

Kommunens fritidsgårdar lades ner 2020 och i stället satsade man på mobila team, där fritidsledare finns på stan och stöttar ungdomar. Med stöd från fritidsledarna kan ungdomar driva olika projekt, få hjälp med kontakter, lokaler med mera. Många ungdomar saknar sina fritidsgårdar och saknar en plats att hänga på. Istället är det många som driver runt på stan.

Falu kommun driver också Bästa lovet, med verksamhet under skolloven. En mängd aktiviteter erbjuds kostnadsfritt för barn och unga. Det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden har en del verksamhet sommartid.

Både Svenska kyrkan, frikyrkorna och flera föreningar i Falun har en omfattande verksamhet för barn och unga, med bland annat öppna förskolor, skolbarnsgrupper, körer, scouter och ungdomsgrupper.

Ökade klyftor och ekonomisk standard

I Falu pastorat finns många olika bostadsområden, landsbygd, småbyar, små samhällen och stadsmiljö. Här, som i många andra städer, finns bostadsområden som är mer socialt och ekonomiskt utsatta. Några exempel är Norslund, Bojsenburg, Herrhagen, och Järnet. Här finns en större arbetslöshet, högre sjuktal, fler som lever med försörjningsstöd och fler ensamstående föräldrar.

Många beskriver ett samhälle där klyftorna ökar. Ett begrepp som ofta används i stället för fattigdom är låg ekonomisk standard. Enligt folkhälsomyndigheten innebär låg ekonomisk standard att hushållets disponibla inkomst med hänsyn taget till vilka som bor i hushållet är lägre än 60 % av medianvärdet för riket. Låg ekonomisk standard leder till sociala effekter och sämre förutsättningar för hälsa, större sjuktal och kortare medellivslängd.

Enligt SCB fanns 2326 barn under 19 år i Falu kommun med låg ekonomisk standard (2019). Av barnen födda i Sverige har 13,8% låg ekonomisk standard, av barn födda utomlands 54,4%.

Svenska kyrkans diakonipeng ser också hur barnfamiljer i Falun söker ekonomiskt stöd för att finansiera bland annat kläder till barnen och fritidsaktiviteter. Även svenska kyrkans fritidsgård Grönan möter ungdomar som lever i ekonomisk utsatthet.

Psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan har ökat bland barn och ungdomar. Enligt skolhälsovården finns en ökad stress hos barn och unga med krav både från skola, samhälle och inte minst sociala medier. Denna stress börjar redan hos yngre barn (lågstadieålder), något som inte fanns på samma sätt tidigare. Dagens skola ställer höga krav på att själv organisera sig och sitt lärande, vilket alla barn inte är mogna att göra. Särskilt gäller detta barn med olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Betygen ökar stressen ytterligare. Problematisk skolfrånvaro eller så kallade "hemmasittare" har ökat de senaste åren, vilket innebär att det finns en grupp barn som under kortare eller längre tid går väldigt sporadiskt eller inte alls i skolan. Problemet med psykisk ohälsa belyses också av folkhälsomyndighetens resultat som visar att självrapporterade psykosomatiska besvär som exempelvis huvudvärk och sömnsvårigheter har ökat bland 11-åringar och är nu den högsta sedan undersökningen "Skolbarns hälsovanor"

startade i mitten av 1980-talet. Ett exempel är att från år 2013/14 till 2017/18 har andelen 11-åringar med flera psykosomatiska besvär ökat från 30% till 41% hos flickor och 19% till 30% hos pojkar.

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) har under flera år haft lång väntetid för första besök, utredningar, samtalskontakt med mera. BUP har kompletterats med två privata alternativ, Capio barn och ungdomspsykiatri (start 1 oktober 2022) och psykiatripartners Falun (start 1 augusti 2022), så kallad vårdval BUP, för att minska köerna.

Droger är lättåtkomliga för Faluns ungdomar såväl på högstadie- som gymnasieskolor.

Stöd till barn, familj och unga

I Falun finns två familjecentraler som drivs i samarbete mellan kommun och region. Där erbjuds MVC, BVC, psykolog, öppna förskolor och riktade grupper. De familjer som är i behov av stöd kan vända sig till Dialogen som är socialtjänstens öppenvård för barn, unga och föräldrar. För unga finns ungdomsslussen som har som mål att få ungdomar (16–20 år) ut i praktik, studier eller arbete. Det arbetas med flera projekt för att nå unga som står långt ifrån arbete och skola. Ett exempel är ”Språngbrädan” där Svenska kyrkan i Falun tagit emot praktikanter. Falu kommun har också ungdomsstödare som är en förebyggande och uppsökande verksamhet för gruppen 13–19 år, med målet att fånga upp, stödja och vägleda unga.

Källor:

Falu kommun

Statistiska centralbyrån

Folkhälsomyndigheten

Skolhälsovården

Skolverket

Insatta Falubor i olika åldrar